

Anton Molnár: „Édesapám révén gyorsan megtanultam tiszteletben tartani másokat, ha a vallásuk és a kultúrájuk különbözik is a miénktől...”

Csodabogár a franciáknak, mégis büszkéek rá

Párizstól ötven kilométerre, Barbizonban él Anton Molnár festőművész, alkotásai azonban New Yorktól Tokióig, Londontól Szingapúrig, Dubaitól Hongkongig élik önálló életüket. Huszonöt évvel ezelőtt, 1988-ban költözött Franciaországba, a világot azonban továbbra is magyar útlevelel járja.

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Májusi kiállításán a Váci utcai Gefrodinspex Galériában a múltat és a jelent fogta keretbe. A múlt emblematikus játékaikat és mindennapjai elmaradhatatlan kellékeit, rekvizitumait, gyerekorunk közös hőseit, a magyar paszvilág ismerős arcait, napfényes reggeliek érzéki fogásait, zamatos ízeit.

Sok forrásból merít Anton Molnár, de minden forrása szívbeli tájakon ered. Büszkeség, egyenesség, kezül árad a képeiről, alakjai közül nem egy a reneszánsz életérzést hirdeti, csendéleti mögött lágyan szól a blues, ecseteivel fényes naplót ír, amelyben harmónia és diszharmónia között terem sajátos egységet.

Itt állunk a Fresco dell amore, vagyis A szerelem freskója című festménye előtt. Mi ihlette ezt a képet?

Firenzeben láttam egy menyegyzetet, ami nagyon megragadott. Allegorikus freskó volt angyalokkal. Én az angyalokat kivettem, és a saját modelljeimet tettem bele. Arra gondoltam, hogy ez érdekes lehet. Terrakotta, színi színészek helyezni őket. Mindennap tíz-tizenkét órát dolgozom, reggeltől estig szenvedéllyel festek, és mindig csak egy képen dolgozom, de így is legalább három hét a létrehozása.

Ki a két modell a freskón?

Egy tornász pár. Az volt a szerencsém, hogy ők az életben is együtt voltak. Amikor aktról van szó, s ezt a fotóművészek is tudják, nagyon fontos, hogy a modell elengedje magát, és harmóniában legyen a párjával – de velem is! Nem könnyű olyan embereket találni, akik már majdnem színészek, és el tudják hitetni ezt. A tornász párral semmi gondom nem volt, hiszen összetartoztak. A festmény mostani, egy régi tanulmány szolgált hozzá alapul. Nagyon fontos, hogy mikor jutok el oda, hogy bizonyos képet megfessék. Néha tíz-húsz év is beletelik, hogy a tanulmányrajzról, amit a modellekről készítek, eljutok a festésig. Vannak ötleteim, de esetleg az éppen aktuális kollektívám nem férnek bele. Ilyenkor raktározok. Félreteszek. Megbízok. Az idő is szűrő. Ami fenn marad a felszínen, az fontos.

Legfrissebb alkotásai szerint gyerekkora játéka is fenn maradt az emlékezet rostáján. Itt áll két lábbal a jelen-

ben, mégis vissza-visszanyúl a múltba.

Nekem fontosak ezek a dolgok. Anekdotázó, jegyzetszerű festészetet művelek. Hozzáteszem: teljes szívvel. Az idő nagyon fontos faktor nálam. A mai éneket a régi arcaim mutatják meg. Én respektálok a múltat, mindazt, ami megtörtént velem. Abból vonom le a következtetéseket is. Mi az, ami jó volt és fontos, és mi az, ami nem? A hatvanas évek játéka szimbólumokká váltak a képeimen. Horpadságukkal egy régi periódus törekénységét, problémáit idézik meg. Sorsuk van. Ötött-kopottak, a szívemnek mégis kedvesek. Például a kispipi. Felnagyítottam és sztarolom. Alkotói művé avatom. Jön egy külföldi, megnézi, azt mondja: „Itt ilyen is volt?” Betekintést nyer egy letűnt korszakba. Meglátunk egy Trabantot, és azt kérdezik: „Lehetett ilyen kapni?” Nálunk meg dicsőségnek számított, ha valakinek ilyen autója volt.

Bekerült egy szindbádi kis koffer is a festmények társaságába. Mintha azt az utat jelképezné, amelyet Budapesttől Párizsig, Bamakón és Genfén át, majd kiállításai révén a világban cikázva megtett.

Nyolcvannyolcban, amikor családostul Franciaországba költöztem, még disszidensnek számítottam. Aztán leomlott a berlini fal, és minden megváltozott. A francia állampolgárságot azonban, bár folyamatosan kint élek, azóta sem vettem fel.

Pedig bizonyára gyorsan megkapná, hiszen szeretik és tisztelik a franciáknak. Büszkéek rá, hogy ott él és ott alkot.

Mindenki boldogan hallgatja, hogy magyar vagyok, s amíg papíron megtartható, hogy az maradjak, addig maradok. Nekem az alkotás mindig fontosabb volt, mint hogy hivatalos papírokat intézgessek. Régebben hosszas tortúra lett volna, de ma sem foglalkoztat a kérdés. Három éves korom óta csak a festészet érdekel. Néha ugyan nehéz, mert nem mindig kompatibilis a hétköznapokkal, de akkor is szenvedéllyel csinálom. A nagy vázsnaknál fizikai erőpróba is ez, hiszen mozgatni kell őket. Nem tudok megállni az úton. Ha jó az eredmény, megéri. Szeretem az életet, bár egyre inkább úgy érzem, a technika nagyon erősen körbevesz bennünket, valahogy mégis elszegényedett világban élünk. Visszatérve a kis kofferre és a rajta látható Szindbád-Latinovits-portréra. Huszárk Zoltán filmje különösen közel áll hozzám. Hosszú évek óta kísér utamon. Ez az én szellemi kincsem. A börtönben titkok vannak. Leírt és leírhatatlan titkok. Az a jó ebben a keresésben, akár Latinovits színeszetében vagy a Kodszurkáló című könyvében, hogy a művészetet úgy kell létrehozni, hogy az egyszerre legyen elérhető és elérhetetlen.

Cél, hogy bejusson a Louvre-ba? Egyelőre nem. Még élek. Én

Somogyi Tibor felvétele

megteszem a maximumot, a többit pedig a jövőre bízom. Remélem, értékes marad, amit én értékes tartok. Elmondok egy történetet. Születésnapot szerveztünk nemrég egy barátunknak. Nem tudtam, mivel szerezhetnék neki igazán nagy örömet. Eszembe jutott, hogy szerelmese a Pink Floyd zenének. Jól ismerem Nick Masont, az együttes dobosát. Elkészítettem a portréját, és elt kapta a barátunk. Közben sokat beszélgettem Nickkel. Összeállítottuk t, mint a Rolling Stones? – kérdeztem tőle. „Nem, nem – mondta –, a gitáros és az énekes nincsenek jó viszonyban.” És mivel foglalkozol mostanában? – faggatóztam. „Producer vagyok, fiatal együtteseket támogatok – felelte. – De nagyon változott a világ! Amikor mi voltunk fiatalok, a szenvedély vezetett bennünket. Szerettünk zenélni. Ma a fiatalok híresek akarnak lenni.” És itt a különbség! Hálát adok a sorsnak, hogy szenvedéllyel születtem, és ez engem annyira érdekel. Hogy nem azért csinálom,

nioni filmje, a Nagytítás is egy elrejtett pillanatról szól. Valóban, forgatókönyvként is értelmezem a dolgokat. Egy jó könyvből persze nem könnyű jó filmet forgatni. Sokszor érzi az ember, hogy amit egy könyv alapján a fantáziájában elgondolt, az sokkal gazdagabb volt, mint az elkészült film. Ha én egy tollat, egy székelt vagy egy asztalt megfestek, azzal mindenki arra indul, amerre a fantáziája engedi. Ez a fontos. Miről beszélhetek vajon a Csók a fűvön alakjai? Mióta ismerik egymást? Hol találkoztak? Rádásul háttal ülnek nekünk, ami megnehezíti a válaszok megtalálását – és ez is egy elrejtett pillanat, mint Antonioni filmjében a történet kulcsa.

A lelke mélyén és az alkotói stílusában mennyire lett francia az elmúlt évek során?

Franciaországban nagyon sokat tanultam. Itthon bezárt világban éltünk, amikor gyerek voltam, és hiába láttam művészeti könyveket, nagy mesterek reprodukcióit. Én mint szűz anyag érkeztem meg Párizsba. Brutális kő voltam, amelyet aztán finomra csiszoltak a lehetőségek, hogy utánanézhettek bizonyos dolgoknak. Nagyon nagy kulturális örökség a franciáké. Abból lehet meríteni. Bár meg vannak győződve róla, hogy ők a legfontosabbak a világban, engem gyorsan befogadtak, mert a művészeket szeretik. Bárhol járok is a világban, Polinéziától Afrikán át Dél-Amerikáig, a szállodai bejelentkezésünkből tudják, hogy Párizsban élünk. Aztán hallják, hogy a feleségemmel más nyelven beszélünk, és már mondják is, hogy: „Maguk nem franciák?” Magyarok vagyunk. Felelem. Mire ők: „Mindjárt tudtuk, mert a franciák fent hordják az orrukat.” S ez valóban így van. A franciák elkényeztetett gyerekek, akik mindent megkapnak. Remek földrajzi elhelyezkedés, gazdag történelmi, kultúrát. De csak most, hogy elkezdtek utazni a világban, dobentek rá, hogy nem beszélnek nyelveket. A fiatalok még angol sem tudnak.

Édesapja Bamakóban dolgozott ENSZ-diplomataként, így gyerekként több évet töltött a Mali Köztársaságban.

Ez is sokat számít, igen, hiszen ott is sok minden ragadt rám. Az egyszerű emberektől megtanultam egy alapvető életstílust. Akinek semmije sincs, az az utolsó falatot is megosztaná veled. A legszegényebb helyeken mindenütt a világban ezt tapasztaltam. Sokkal több emberségre, emberi értékre találtam például Erdélyben, mint a legpompásabb szalonokban vagy a milliommások körében. Édesapám révén már gyerekkoromban is sokat utazhattam. Gyorsan megtanultam, hogy tiszteletben kell tartani másokat, ha a vallásuk és a kultúrájuk különbözik is a miénktől. Ez nagyon nagy iskola volt számomra. Kiskoromban is jó megfigyelő voltam, sok mindent elraktároztam magam-

ban, amit akkoriban láttam. Az értékek cseréje tovább fejleszti a tudásunkat, gondolkodásunkat, magatartásunkat. Az utazás nagyon fontos mozgatóeleme a festészetemnek. Szeretek mindent megosztani másokkal, ami nekem élményt jelent.

Magyar portrék című sorozatában örömmel fedeztem fel a Tüskevár Matula bácsiját.

Matula bácsi és a többi, hozzá hasonló ember sok mindenben meg lett törve, sok mindent elveszített, de a hitük, a lelkük rengeteg akadályon átgátfutott. Az ember hite a legerősebb energiaforrás. És ez van a kofferben is. Láthatatlan energia. A neveltetésünk, mindaz, amit a szüleinktől utaralóként kaptunk, az egész életünkön végigkísér. Nekem nagyon jó érzés, hogy amikor az édesanyám, az édesapám, a rokonok, a régi barátok, a szomszédok vagy a külföldi gyűjtők eljönnek a budapesti kiállításomra, szeretetet, boldogságot és büszkeséget látok a szemükben. Matula bácsi vagy a Tenkes kapitánya a mi hőseink. Egyesek a tartásuk, tisztaság, becsület, humánus árad a tekintetükből. Ezek a legfontosabb értékek számomra. Az én filozófiám az, hogy a lift bármikor visszajöhet. Ha valaki jól tesz, valami jól biztosan meg érte cserébe. Aki pedig rosszat cselekszik, az nem feltétlenül onnan, ahonnan várja, de ugyancsak visszakapja, aztán lehet, hogy attól fog megkeseredni. Amíg fiatal az ember, átbukdásol ezeken a dolgokon, érettebb fejjel azonban jobban figyel mindenre.

Mi hajtja festés közben, mi féle szenvedély?

Kihozni magamból a maximumot. Ez az én belső hajtóerőm. Ha az üres vászon előtt állok, ma is ugyanazt a remegést érzem, mint amikor az első képetem festettem. Amíg ez megvan, ez az érzés, addig nyugodt a lelkem. Az exkluzív szerződések nem érdekelnak. Tudom ugyanis, hogy mivel járnak. Ha egy galériatulajdonos azt mondandó, hogy mindent átvesz, amit festek, az engem egyáltalán nem sarkallna. Ilyen esetekben könnyen ellustul az ember. Nekem az a fontos, hogy azt fessem meg, ami egy keresés eredménye, méghozzá minden egyes pontban, minden pillanatban.

Kortárs festő klasszikus technikával, francia közegeben is magyar identitással. Megítélése szerint miképpen könyvelték el a franciák?

Az ő szemükben biztos, hogy csodabogár vagyok. Onmagam tükrében viszont világpolgár, de mindenképpen magyar. Ugyan is valahányszor hazajövök, mindig olyan, mintha tegnap mentem volna el.

Ötven kilométerre lakik Párizstól. Budapest távolságát mennyinek érzi?

Semennyinek. Budapest ott van velem. A lelkemben, a zsi-gereimben.

Sokaktól hallhatja: olyan filmszerűek a képei.

Igen, gyakran mondják. Anto-